

DE L'ITINERARI DE MOSSÈN JAUME OLIVERAS A L'ACTUAL DE LA MATAGALLS - MONTSERRAT

Carles Albesa i Riba

Pla de la Calma. La massificació és inevitable en molts moments de la M-M.

12 Mai Enrera

Fa onze anys, el 2002, vaig publicar un article en aquesta revista (*Mai Enrera*, núm. 443, pàg. 20-22) amb el títol de "Sobre l'itinerari de la travessa Matagalls-Montserrat", en què enumerava els principals canvis de l'itinerari fets fins aleshores (30 anys, 23 edicions).

El present article tracta dels canvis d'itinerari esdevinguts a la Matagalls-Montserrat (M-M) de l'any 2003 al 2013 i és, per tant, una continuació d'aquell. Les fotografies són de Glòria Solsona, excepte la del pont sobre el Llobregat, que és de Pep Colàs, i corresponen a la travessa del 2001.

En aquest segon període, les dues modificacions més importants es produïren el 2012, quan seguint instruccions del Servei de Parcs Naturals s'hagué de canviar el camí de descens a Aiguafreda i el d'ascens a la serra de Sant Llorenç del Munt per altres de més amples.

La primera substitució es féu baixant per la pista del Bellit i la segona agafant una pista que puja més al sud del camí anterior, que passava per la carena de l'Illa i el coll Llarg. Les noves rutes han comportat un allargament de 900 i 1.800 metres respectivament i el trasllat del control 1 (de l'Alzina de l'Estany al trencall del Bellit) i del control 6 (del coll de Grua al Torrent de les Saleres).

Hi ha hagut també altres canvis menors. Així, des del 2003 es passa, després del control 5, per l'ermita de les Arenes evitant la carretera de Sant Llorenç Savall a Castellar.

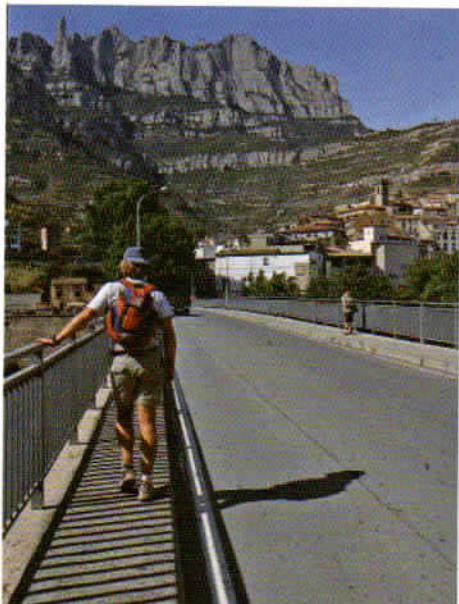
Des del 2005 es deixa de passar per la finca particular i masia de l'Era de les Cases (control 4) i es va directament al coll de Matafaluga, on s'ha traslladat el control.

El 2006 s'abandonen definitivament els graus d'accés al pla de la Garga, que condueixen al control 2, per agafar una pista construïda pocs anys abans.

A partir del 2011 es deixa de passar, camí de Sant Llorenç Savall, per les ruïnes de can Plans, evitant el grau molt erosionat que hi conduïa. I l'any darrer s'ha eliminat el difícil tram rocós de després del Pou, passat el coll de can Taló, a costa d'allargar el camí uns 700 metres.

Així hem arribat, després de trenta-quatre edicions, a l'itinerari actual de la M-M (85,5 km). I sorgeix una pregunta que es dedueix del títol d'aquest article: quin grau de coincidència hi ha entre l'itinerari que va fer mossèn Oliveras, l'any 1904, i el que se segueix actualment?

Hem de recordar que en l'article en què ell narra l'excursió —feta en companyia d'un altre sacerdot, del qual no consigna el nom— diu que passaren per cinc pobles: Aiguafreda —on s'entaularen per esmorzar—, Gallifa, Sant Llorenç Savall —on dinaren a la fonda—, Rellinars i la

Pont sobre el Llobregat, a Monistrol.
La massificació no exclou certs moments de solitud.

Pla de la Calma. El Servei de Parcs Naturals ha anat desviant l'itinerari cap a pistes i camins amples.

Bauma —on soparen frugalment i s'acomiadaren del guia que els havia acompanyat des de Sant Llorenç Savall.

També esmenta els noms d'uns quants indrets més, que ens permeten saber que accediren al pla de la Calma per coll Formic i baixaren a Aiguafreda per la Mora. La pujada al pla de la Garga la feren pel grau i font de Tresquarts i després passaren pel coll de cant Taló (a la carretera de Sant Feliu a Centelles), la qual seguiren, fent alguna drecera, fins al pont de les Ferreries. Pel mateix camí que es fa avui, pujaren a coll de Poses i, a l'hostal que aleshores hi havia, contractaren un jove que els guià fins al poble de Gallifa (a la carretera de Sant Feliu de Codines a Sant Llorenç Savall), la qual seguiren, aprofitant alguna drecera, fins a la població de Sant Llorenç.

Tramuntaren la serra de Sant Llorenç del Munt per la cova del Drac i baixaren a la Barata, des d'on pel coll Estret i la casa Nova de l'Obac arribaren a la carretera de Terrassa a Rellinars, que seguiren fins aquesta darrera població. Des d'aquí anaren a la Bauma, on agafaren la via del cremallera fins a Montserrat.

Quan l'any 1972 vàrem convocar la primera M-M ja dèiem, en el reglament, que la fèiem "amb el propòsit d'homenatjar i recordar el gran muntanyenc que fou Mn. Oliveras" i que l'itinerari "s'ajustarà, en línies generals, a l'efectuat per Mn. Oliveras, convenientment modificat en alguns sectors per tal d'evitar, al màxim, la coincidència amb carreteres asfaltades".

Érem conscients que les carreteres incipients de l'any 1904, alguns trams de les quals ell va seguir, tenien poc a veure amb les de 1972, i nosaltres volíem una travessa muntanyenca, allunyada de l'asfalt tant com poguéssim.

Per això, ja en aquella primera edició deixàrem de passar per Gallifa i arribàrem a Sant Llorenç Savall per muntanya, i de la casa Nova de l'Obac anàrem cap a Vacarisses i Monistrol en lloc de seguir la carretera de

Rellinars. Al pla de la Garga tampoc no seguírem la carretera del coll de can Taló al pont de les Ferreries, sinó una ruta aproximadament paral·lela que permetia evitar-la en gran part. És evident, doncs, que ja inicialment se seguiren certs camins alternatius als de mossèn Oliveras, procurant defugir l'asfalt.

Així i tot, en les onze primeres edicions, fins a l'any 1990, encara la meitat aproximada de l'itinerari coincidia pràcticament amb el de mossèn Oliveras (del Matagalls al pla de la Garga, des de Sant Llorenç Savall fins passada la casa de l'Obac i el darrer tros de pujada a Montserrat per la via del cremallera).

La prohibició del Servei de Parcs Naturals, des del 1991, de passar per la Cova del Drac i el fet d'haver de fer-ho per la carena de l'Illa, va disminuir notablement la coincidència entre els dos itineraris i, a més d'allargar la ruta, no ens permeté evitar l'asfalt d'un parell d'urbanitzacions que es creuen després del control 6, que situarem a coll de Grua.

Resumint, després dels canvis d'itinerari fets fins avui, al llarg de les trenta-quatre edicions de la M-M, molts imposats pel Servei de Parcs Naturals per tal de minorar l'impacte al medi natural del pas dels nombrosos participants, podem dir que dels 85,5 quilòmetres de l'última travessa, celebrada el 2013, menys de 10 % de camins coincideixen amb els que va seguir mossèn Oliveras. I pel que fa al pas per vials asfaltats o pavimentats, deuen totalitzar uns 10 quilòmetres, la majoria al darrer terç del recorregut.

Acabaré aquest article amb la mateixa frase que deia en el que vaig publicar l'any 2002: sóc conscient que aquest ball de topònims pot resultar monòton, però potser comença a ser hora de deixar escrita la petita història de la M-M.

Amb aquest propòsit l'he fet, i també per recordar que el transcurs del temps pot fer canviar moltes coses, però no pas el nostre entranyable record envers Jaume Oliveras i Brossa. ■